

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. Főméltóságú németújvári dr. herceg Batthyány Strattmann László egyetemi orvos és bölcsész-tudor, cs. és kir. kamarás, az aranygyapjas-rend lovagja, a Szentistván-rend kiskeresztese, a pápai aransarkantyús-rend vitéze, szkv. huszárhadnagy, a magyar országgyűlés felsőházának és a Magyar Tudományos Akadémia levelező- és igazgatótanácsának tagja, Vas vármegye örökös főispánja, Németújvár örökös ura, hitb. birtokos, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja stb. stb. folyó évi január hó 22-én Wienben elhunyt.

A megboldogult a magyar közéletnek egyik legszerényebb, legképzettebb és legjobbszívú tagja volt s különösen mint speciálta szemorvos, a külföld által is elismert nagyhírnévre tett szert. A betegeket, akik a környékről és a Dunántúl távoli vidékeiről tömegesen keresték föl, díjtalanul kezelte köpcsényi, oroszvári és később körmendi saját kórházaiban. Mintegy 10 éve kizárólag szemészettel foglalkozott. Sikeres hályogműtéteinek száma megközelíti a hatezret. Körmend környéke és az egész Dunántúl egyik legnagyobb jötevőjét vesztette el benne. Élénk tevékenységet fejtett ki a közélet minden terén, amelyekért a fent elősorolt számtalan kitüntetésben részesült. Az erdészetnek is nagy barátja volt, saját erdőgazdaságát mintaszerűen vezette és egyike volt azoknak az erdőbirtokosoknak, aki az erdőgazdaságát a mezőgazdaságtól teljesen elkülönítve irányította és a többi gazdasági ágazatnak az erdészet ügyeibe beleszólást nem engedett.

A megboldogult földi maradványait a Körmentre történt átszállítás után folyó évi január hó 27-én a németújvári családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Béke hamvaira.

Meghívó

a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége és a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete által

dr. h. c. József kir. herceg altábornagy úr öfensége fővédnökségével és vitéz dr. József Ferenc kir. herceg öfensége védnökségével a kir. József-Műegyetem dísztermében 1931. évi április hó 19-én délelőtt 10 órai kezdettel rendezendő

1931. évi Magyar Országos Mérnökongresszusra,

melynek célja annak megvitatása, hogy hazánk gazdasági helyzetének javítására technikai téren mely eszközök és módok állanak rendelkezésre.

E kongresszus tanácskozásaira van szerencsénk az azt rendező

Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége összes tagjait, valamint a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete összes dominus tagjait, továbbá

- a Budapesti Mérnöki Kamara,
- a Magánmérnökök Országos Szövetsége,
- a Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete,
- a Magyar Elektrotechnikai Egyesület,
- a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet,
- az Országos Erdészeti Egyesület,
- az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, végül
- a Városi Mérnökök Országos Szövetsége

összes tagjait ezennel meghívni, míg a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete összes junior és szenior tagjait a kongresszuson vendégül szívesen látjuk.

Az előkészítő- és rendezőbizottság.

Tájékoztató. A kongresszus tanácskozásain annak rendes tagjai vehetnek részt. Rendes taggá válik a meghívottak közül mindenki, ki e szándékát szóval vagy írásban a rendezőbizottságnak (Budapest, IV., Reáltanoda-utca 13—15) bejelenti és a költségekre legkésőbb 1931 március hó 5-éig 3, azaz három pengőt lefizet. A jelentkezés megkönnyítésére minden meghívottnak űrlapot is küldünk, melyhez postatakarékpénztári csekklapot csatolunk.

A kongresszus részletes programját és ügyrendjét és a tárgyalandó határozati javaslatok szövegét minden rendes tag idejekorán meg fogja kapni, hogy a tanácskozáson kellő tájékozottsággal résztvehessen. A kongresszus befejezte és az anyag feldolgozása után annak megfelelő módon leendő közzétételéről gondoskodunk.

Bővebb felvilágosítással a rendezőbizottság (Budapest, IV., Reáltanoda-utca 13—15) minden hétköznapi este 6—7 óra között készséggel szolgál.

A famagvak előcsiráztatása. Az *Erdészeti Lapok* folyó évi első füzetében olvasva Béky Albert igen tanulságos leírását, méltóztasék megengedni, hogy a gyakorlati élet tapasztalatai alapján néhány sorral én is hozzájáruljak a kérdés tisztázásához.

Számtalan famag van, melynek helytelen módon, vagy helytelen időben való elvetése okozza azt, hogy a legkiválóbb magvak nem adják azt az eredményt, amelyet a mag elvetője az általa megvásárolt magtól méltán elvárhat. Utalok e tekintetben a magvak különböző csirázási idejére, mely egyszerű és leggyakrabban tapasztalható oka annak, hogy a különböző magvak jobban, vagy rosszabbul kelnek ki.

A fenyőmagvak, dacára annak, hogy az első évben csiráznak és a legtöbbje rövid idő alatt kikel, az elvetési időpontra oly kényesek, hogy — hacsak mesterséges úton nem biztosítjuk, mint például árnyékolással, vagy állandóan, de tényleg állandóan nedvesen tartás-

sal a nekik szükséges életfeltételeket, — a földben, csirázás közben pusztulnak el. A nem megfelelően árnyékolt, vagy nem megfelelő időben — mondjuk elkésve — vetett magvak, ami, sokszor szélsőséges, klímánk minden változatát nem állják ki s elegendő egy április végén elvetett erdei-, vagy fekete fenyőmagnak egy szokatlanul forró május elejei napsütés arra, hogy még a földből ki nem búj, vagy most kelő, csirájában levő mag, illetve csemete, 24 óra alatt elpusztuljon.

Mennyivel nehezebb helyzete van az erdőgazdának azoknál a magvaknál, melyek rendszerint az első év után nem csiráznak ki.

Megjegyzem, hogy vannak olyan magvak, mint például az Acerok — nem számítva ezek között a tavasszal beérő *Acer rubrum*- és *Acer dassycarpum*-ot —, hogy ha azok ősszel nem lesznek elvetve, vagy legalább is a tavaszi vetésig homokban tartva, a legjobb minőség mellett, tavaszi elvetéssel — hacsak rendkívül kedvező időjárási és talajnedvességi viszonyokkal nem lehet számolni —, egyáltalán nem fognak kikelni.

Ugyanez áll a kőrismagra is, melynek minden válfaja az első évben, illetve egy év alatt, az első tavaszon kikelhet, ha az megfelelő módon lesz kezelve, vagy neki megfelelő körülmények közé jut.

A virágos- és amerikai kőris, mint köztudomású, minden különös kezelés nélkül, az első évben elvetve, tavasszal kikelnek. Viszont például a könnyen kelő amerikai kőrist, ha azt elvetés előtt nem áztatjuk be 24 óráig langyos vízbe s utána — a vizet róla leöntve — nem hagyjuk legalább még 24 óráig duzzadni, késői elvetés mellett még ez a könnyen kelő mag sem fog kijönni, mert a tavaszi szelek és a tavaszi napsütés a csak csekély alátakarást igénylő és eltűrő mag felett, körülötte és mellette annyira kiszárítja a talajt — ami a tavasszal meglazított, porhanyóan maradt földben még könnyebben történik —, hogy a mag nem kapja meg a kicsirázáshoz szükséges kellő nedvességet, a földben részben megindul, részben elpusztul, részben kikel s kapunk egy itt-ott a talajból kiálló, egymást kiabáló vetést, melyből mindenre következtetünk, csak a mag jóságára nem, de legkevésbé arra, hogy az eredménytelenség okát másutt, mint saját magunkban, a nem megfelelő módon, vagy időben eszközölt elvetésben keressük.

Ama állításom, hogy a kőrismag minden válfaja, így tehát a magaskőrismag is az első évben kifogástalanul kikel, merésznek tűnik fel, a szakkörök ellenkező véleményével szemben. Hogy állításom azonban a valóságnak teljesen megfelel, igazolom az alábbi indoklással:

A magaskőris (*Fraxinus excelsior*) magja szeptember hóban érik, annak børszerű, szárnyas burkában levő, mandulaszerű magja ebben az időben teljesen kifejlett, érett, csiraképes.

A magkereskedés szempontjából a magaskörismag azonban szeptember hó folyamán, vagy legalább is abban az állapotban, mint amilyenben az akkor a fákon található, még nem használható. Nem használható ugyanis azért, mert a mag szárnyas burka még zöld, vagyis zöldesbarna, nyers, szóval olyan, annyi nedvességet tartalmaz, hogy a mag leszedve és rétegenként elterelve nemcsak hogy megpenészedik, hanem az első 24 órában annyira megmelegszik, hogy különös gondos kezelés nélkül épp ezen felmelegedés következtében a mag csiraképességét elveszti.

Már most, hogy a mag a kereskedelem számára megfelelő és forgalombahozható legyen, kénytelen a magkereskedő a mag begyűjtésével addig várni; amíg annak szárnyas burka annyira meg nem szárad, hogy raktári kezeléssel az teljesen megszárázható, penészmertesen kezelhető és szállítóképes nem lesz.

Mi történik most már a maggal ez alatt az idő alatt, t. i. a szeptemberi első érési időponttól kezdve, annak teljes megszáradásáig? A magaskörismag szárnyas burka annyira megszárad, bőrszerűvé válik, hogy az ősztől-tavaszig való rétegezéssel a nedvesség hatásának ellenáll, még kevésbé korhad meg, ami pedig a mag kicsirázásához feltétlenül szükséges. Ez okból kell a magvakat, vagyis a magaskörismagot ősszel, vagy a tél folyamán a Béky Albert által leírt módon elrétegezni s azt egy naptári évig feküdni hagyni s csak ennek letelte után elvetni. Egyévi elrétekezés után a mag bőrszerű, szárnyas burka elkorhad, a mag megduzzad s őszi elvetés mellett 90—95%-ban csirázni és kikelni fog.

Tavasszal is vethető az előcsiráztatott körismag, hátránya azonban ennek az, hogy tavasszal nagyon korán kell az előcsiráztatott magaskörismagot elvetni, mert különben a mag csirázni kezd s az ilyen kicsirázottan elvetett mag — a csirák letörése következtében — rosszabb százalékkal fog kijönni, mint a nem csirás mag.

Hogy a magaskörismag ilyen állapotában, mint azt fentebb leírtam s mint amilyen állapotban az a kereskedelemből beszerezhető, az első évben kikeljen, azt kívánni nem lehet. Vannak ugyan, akik erős öntözéssel, rétegezetlenül, nedves állapotban, föld nélkül való elvermeléssel a mag burkát annyira megkorhasztják, hogy a mag tavaszra mégis ki fog kelni, ez az eljárás azonban nem megbízható, mert el kell találni azt a pontot, mely a mag burkának elkorhasztásához elégséges, de az elkorhasztás foka nem oly nagy, hogy egyúttal a mag rothadását is maga után vonja.

A magaskörismag azonban őszi elvetés mellett mégis kikelhet, hogyha azt ősszel, szeptemberben, abban az állapotban szedjük le, mikor az az érési stádiumát elérte, a mandulaformájú kis mag megbarnul, a burok azonban még sárgás-barnás-zöld, amikor is egyszerű elrétegezéssel a mag burka ősztől tavaszig annyira megkorhad — mi-

vel időközben børszerűen megszáradni nem tudott —, hogy elvetés után minden nehézség nélkül kikel. Természetesen nem szabad itt sem elfelejteni azt, hogy a tavaszi magvetésnek bizonyos hátrányai vannak s főleg nem szabad elkészni a tavaszi vetéssel, mert a mag ilyen állapotban való berétegezése mellett, késői vetés esetén, megint csak sikertelenség, vagyis második évi kikelés fog következni.

Nem akarom az igen tisztelt olvasóközönség szíves türelmét nagyobb mértékben igénybevenni, azonban áll a helyes vetésre vonatkozóan és az előcsíráztatást illetőleg a fent közölt, sok más erdei és gyümölcsmagra, mint pl. hárs-, gyertyán-, berkenye-, galagonya-, Rosa canina-magra is, melyek részint vagy kiforszírozhatók az első évben, vagy megfelelő kezelés mellett, helyesen rétegezve, a második évben minden fennakadás nélkül csiráznak és kelnek.

Sárközy Viktor, a Faragó Béla-cég cégjegyző igazgatója

